

GEOGRAFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO ANTROS DALIES SAMPROTAUJAMO POBŪDŽIO TEKSTO (GEOGRAFIJOS ARGUMENTUOTO TEKSTO) KŪRIMO UŽDUOTIS IR JOS ATLIKTYS

UŽDUOTIS

Remdamiesi pateiktu šaltiniu, sukurkite argumentuotą tekstą šia tema:

„Ar turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso?“

Šaltinis. *Europos žaliojo kurso tikslai.*

<https://lithuania.representation.ec.europa.eu/>

ATLIKTYS

Mokinio darbas nr. 1

Turizmo sektorius yra vienas iš svarbiausių ekonomikos sektorių daugelyje Europos šalių. Europos žaliojo kurso iniciatyva, kurią 2019 metais pristatė Europos Sąjungos Komisija, siekia sukurti tvarią Europos ekonomiką, kurioje būtų mažinamas anglies dvideginio išmetimas, skatinamas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi principų laikymasis. Šio plano tikslas – tapti pirmąja pasaulio žaliaja (ekologišką) ekonomika iki 2050 metų. Turizmas, esantis tiesiogiai susijęs su aplinkos išteklių naudojimu ir aplinkos apsauga, gali būti vienas iš sektorių, kuris paveikiamas Europos žaliojo kurso įgyvendinimo. Šiame tekste nagrinėsiu, kaip ir kodėl turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso.

Europos žaliojo kurso tikslai yra ypač svarbūs ne tik aplinkos apsaugos požiūriu, bet ir ekonominėje perspektyvoje. Turizmas yra vienas iš didžiausių ekonominių sektorių Europos Sąjungoje, generuojantis darbo vietų ir pajamų milijonams žmonių. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad šis sektorius turi didelį potencialą tapti tvariu ekonominio augimo varikliu, kuris prisidės prie Europos žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo. Vienas iš būdų, kaip turizmas gali prisidėti prie šių tikslų, yra skatinant ekoturizmą. Ekoturizmas yra tvarus turizmo modelis,

kuris pabrėžia natūralios aplinkos apsaugą ir vietos bendruomenių įtraukimą. Pavyzdžiui, nacionaliniai parkai ir gamtos rezervatai gali būti populiarūs ekoturizmo objektai, kurie ne tik pritraukia turistus, bet ir prisideda prie gamtos išsaugojimo bei vietos ekonomikos augimo. Statistikos duomenimis, šalyse, kuriose aktyviai skatinamas ekoturizmas, pastebimas tvaraus turizmo sektoriaus augimas ir didesnė aplinkos apsauga. Be to, turizmas gali padėti skatinti tvarių transporto priemonių naudojimą. Europos žaliasis kursas kelia tikslus, sumažinti žalingą transporto sektoriaus įtaką aplinkai. Turizmo sektorius turi galimybę prisidėti prie šių pastangų, skatinant viešojo transporto naudojimą ir elektromobilių nuomą turistams. Pvz., Švedijoje, kur yra aktyviai skatinama elektromobilių naudojimas turizmo sektoriuje, pastebėtas elektromobilių nuomos paslaugų paklausos augimas.

Turizmas gali turėti tiek teigiamą, tiek neigiamą poveikį natūralioms aplinkoms, ir todėl svarbu skatinti tvaraus turizmo praktikas. Turizmas gali prisidėti prie gamtinių teritorijų išsaugojimo ir biologinės įvairovės apsaugos. Kai turistai lanko gamtinius rezervatus, nacionalinius parkus ar kitas pažeidžiamas gamtos vietas, dažnai investuojama į šių vietų priežiūrą ir apsaugą. Pvz., Ispanijoje, kuri yra viena iš populiariausių Europos turizmo vietų, padidinus gamtinių rezervatų ir nacionalinių parkų lankomumą, pastebėtas biologinės įvairovės išsaugojimo didėjimas. Tačiau taip pat svarbu atkreipti dėmesį į galimą neigiamą poveikį. Didelis turistų skaičius gali pakenkti pažeidžiamoms gamtos vietoms, sukelti dirvožemių eroziją, biologinės įvairovės nuostolius ir kitus aplinkos pažeidimus. Tam galima priešintis griežtomis reguliavimo priemonėmis, kurios kontroliuotų lankomumo lygį ir skatintų tvarias turizmo praktikas. Pavyzdžiui, Galapagų salos yra vienas iš geriausiai žinomų ekoturizmo pavyzdžių. Šios salos yra gyvenamasis daugybei endeminių rūšių, kurios negyvens jokioje kitoje vietoje pasaulyje. Siekiant išsaugoti šią unikalios biologinės įvairovės vietą, įvestos griežtos lankymo ribojimo priemonės, o turistų skaičius reguliuojamas. Tai yra puikus pavyzdys, kaip galima derinti turizmą su biologinės įvairovės išsaugojimu.

Visi šie argumentai rodo, kad turizmo sektoriaus vaidmuo įgyvendinant Europos žaliojo kurso tikslus yra reikšmingas. Tačiau svarbu pabrėžti, kad ši sritis taip pat gali susidurti su iššūkiais, tokiomis kaip investicijos, kad galėtų įgyvendinti darnaus vystymosi principus. Bendradarbiavimas tarp turizmo pramonės, valstybinių institucijų ir visuomenės yra esminis siekiant užtikrinti, kad turizmas prisidėtų prie Europos žaliojo kurso įgyvendinimo, o ne prie jo kliūčių. (494 ž.)

Įvertinimas – aukštesnysis lygis: 14 taškų

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas ir apibendrinimas pagrįstai susieti tarpusavyje bei su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas. Tikslinga, aiškiai suformuluota ir su analizuojamu klausimu susijusi įvestis. Argumentais pagrįstas, išplėtotas, logiškai interpretuotas, į pastraipas suskirstytas atsakymo tekstas. Argumentais pagrįstas apibendrinimas.

3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų ir reiškinių interpretavimas	1–2	2	Tinkamai vartojama geografijos terminai (nacionalinis parkas, rezervatas, saugomos teritorijos, dirvožemio erozija, turizmo sektorius) ir su nagrinėjama tema susijusios dalykinės sąvokos (ekoturizmas), pritaikytos fundamentalios geografijos žinios (biologinė įvairovė, ekosistema), logiškai ir aiškiai pateikta apie Europos žaliojo kurso poveikį turizmui.
	1–2	2	Geografiškai teisingai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai (didėja ekologinio turizmo mėgėjų), procesai (ekoturizmas skatina saugomų teritorijų, ekologiškesnių transporto būdų kūrimą) ir reiškiniai (kelionių tikslų pokyčiai).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	2	Problema analizuojama, pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą (šalyse, kur skatinamas ekoturizmas, didesnė aplinkos apsauga, per didelis turizmo poveikis ekosistemoms sukelia problemų), grindžiamą tinkamais argumentais (turizmas gali prisidėti prie Europos žaliojo kurso, skatinant ekoturizmą) ar pavyzdžiais (Švedijos elektromobiliai, Galapagų salos).
	1–3	3	Analizuojant atskiras Europos žaliojo kurso strategijas, pateikiamas tiek teigiamas, tiek neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių bei reiškinių vertinimas (pvz., saugomų teritorijų steigimas ne tik padės išsaugoti / atkurti gamtinį ir kultūrinį kraštovaizdį, taps turistų traukos objektu, bet griežtesni gamtosaugos reikalavimai gali apriboti turistinių objektų lankymą). Aiškiai pateikiamas kritiškas problemų ir jų sprendimų vertinimas (pvz., tvarumo propagavimo poveikis turizmo plėtrai).
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Apibendrinimas susijęs su probleminiu klausimu ir paremtas rašinyje išdėstytais argumentais, tačiau pasigendama didesnių Europos žaliojo kurso tikslų ir turizmo sektoriaus plėtros sąsajų.
Iš viso	15	14	

Mokinio darbas nr. 2

Tarša, kurios tiesioginis padarinys yra klimato kaita ir globalinis atšilimas, yra visam pasauliui aktuali problema, kurios sprendimas yra vis dažnesnė pokalbių, konferencijų, streikų ir kitų visuomenės komunikavimo būdų tema. Šios problemos mastas yra sunkiai aprėpiamas, todėl pavienių žmonių iniciatyva yra itin sunku padaryti teigiamą poveikį planetos gerovei. Taigi ši našta krenta ant valstybių valdžios, tarptautinių organizacijų ir susivienijimų pečių. Europa – vienas iš labiausiai taršos problema besirūpinančių žemynų, taigi norint išspręsti globalinio atšilimo problemą čia buvo iškelta idėja – nusistatyti tikslus, kuriuos įgyvendinus turėtume bent žingsniu priartėti prie švarios ir sveikos planetos vizijos. Skambiu „Europos žaliojo kurso“ pavadinimu įvardinamas projektas turėtų apimti bene visas gyvenimo sritis ir jose įvesti Žemės tausojimo pobūdžio pokyčius. Be jokios abejonės, Europos žaliasis kursas neaplenks ir turizmo sektoriaus.

Europos žaliojo kurso tikslai apima daugybę sferų, nuo kurių yra priklausomas turizmo sektorius, taigi akivaizdu, jog norint įgyvendinti išsikeltus reikalavimus neišvengiamai įvyks

pokyčiai turizmo sferoje. Nors Europos žaliojo kurso tikslai yra ganėtinai abstrakčiai suformuluoti, kiekvienas žmogus gali įsivaizduoti, kokie pokyčiai turėtų būti įgyvendinti, kad tikslas būtų pasiekiamas. Pavyzdžiui po pavadinimu „gamtos tausojimas“ gali slypėti skirtingi šio reiškinio aspektai. Galbūt tai reiškia, kad ateityje turėtų būti įkuriama daugiau natūralios gamtos rezervatų ar draustinių, o juose taikomos taisyklės – griežtinamos. Tokiu būdu būtų užtikrinama didesnė unikalios ar nykstančios gamtos apsauga. Kadangi didelę dalį turistų traukia būtent gamtiniai svečių šalių objektai, didelė tikimybė, jog šis pokytis neigiamai paveiktų turizmą – žmonės būtų mažiau linkę rinktis tokius kelionės tikslus, kuriuose yra sunkiau patekti į saugomas teritorijas, o ir čia patekus reikėtų elgtis itin apdairiai.

Priešingą poveikį galėtų turėti tikslas, pavadinimu „investicijos į tvaresnį ir pažangesnį judumą“. Tai reiškia ne tik jau naudojamo transporto pritaikymą tvaresniam veikimui, tačiau ir investicijas į mokslo pažangą ir galbūt išrandamus visiškai naujus judėjimo būdus, kurie gali tapti turistų traukos objektu. Galima paminėti greituosius traukinius Japonijoje – jie, nors nėra pagrindinis daugelio atvykstančių turistų tikslas, tačiau užsieniečius labai intriguoja ir daugeliui jų tampa vertu išbandyti pramogų sąrašo dalimi. Taigi naujų, ekologiškesnių ir pažangesnių transporto būdų kūrimas ne tik prisideda prie klimato kaitos problemos sprendimo, bet ir pakeičia vietinių žmonių judėjimo įpročius bei prisideda prie turizmo sektoriaus uždirbamo pelno.

Dar vienas Europos žaliojo kurso punktas, kuris gali turėti įtakos turizmo sektoriaus ateičiai – „taršos mažinimas“. Inovatyvūs būdai sumažinti taršą, pavyzdžiui, didžiuosiuose Europos miestuose, galėtų pritraukti į juos daugiau turistų, kadangi didelė dalis juos aplankiusių žmonių išskiria didžiausią jų trūkumą – taršą, ypač toliau nuo miesto centro esančiuose rajonuose. Taigi taršos mažinimas lankytinose vietose galėtų suaktyvinti turizmą, išplėsti lankytinų objektų sąrašą įtraukiant ir nepatraukliuose rajonuose esančius objektus ir net sukurti daugiau darbo vietų vietiniams gyventojams.

Galiausiai vien tai, jog užsienio valstybėse yra vykdomas Europos žaliasis kursas, galėtų pritraukti į jas daugiau turistų. Socialiai atsakingi turistai, sužinoję, kad valstybės vykdo tokį projektą, būtų labiau linkę keliauti būtent į šias šalis. Net ir mažiau ekologija besidominčių žmonių dėmesį galima pritraukti reklamomis ar kitomis publikacijomis apie kelionių tvarumą ar naujoves, susijusias su ekologija. Nors ir nebūtų svariausias argumentas, tačiau tvarumas gali prisidėti prie kelionės tikslo patrauklumo daugeliui turistų, tad toks marketingo būdas galėtų nežymiai paveikti turizmo apimtį.

Taigi Europos žaliasis kursas, apimantis daugelį gyvenimo sričių, ne tik naudingas kovojant su globaliniu atšilimu ir kitomis klimato kaitos keliamomis problemomis, bet ir gali turėti reikšmingą poveikį turizmo sektoriui. Pokyčiai, daromi tvarumo vardu, gali turizmą paveikti neigiamai, tačiau aš matau daugiau teigiamų šių inovacijų aspektų. Kryptingai veikiant žaliojo kurso įgyvendinimo link gali būti pritraukiama daugiau turistų, sukuriama daugiau lankytinų objektų ir didinamas turizmo sektoriaus uždirbamas pelnas. Galų gale, yra akivaizdu, jog švari planeta yra daug kilnesnis ir aktualesnis tikslas, todėl net jei ir turizmo sektorius būtų paveikiamas neigiamai, prioritetas turėtų būti teikiamas ekologinių problemų, kurias ignoruojant jos galėtų tapti pražūtingomis, sprendimui, o ne pramogoms ir rekreacijai. (604 ž.)

Įvertinimas – aukštesnysis lygis: 15 taškų

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Puikiai suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas bei apibendrinimas pagrįstai susieti tarpusavyje bei su analizuojamo klausimo kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas. Tikslinga, aiškiai suformuluota ir su analizuojamu klausimu susijusi įvestis. Argumentais pagrįstas, išplėtotas, logiškai interpretuotas, į pastraipas suskirstytas atsakymo tekstas. Išsamus ir argumentais pagrįstas apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	2	Tinkamai vartojama geografijos terminologija (rezervatas, draustinis, saugomos teritorijos, turizmo išteklių, transportas, turizmo sektorius) ir su nagrinėjama tema susijusios dalykinės sąvokos (gamtos tausojimas, tvaresnis ir pažangus judumas, taršos mažinimas), logiškai ir aiškiai pateikta apie Europos žaliojo kurso poveikį turizmui.
	1–2	2	Geografiškai teisingai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai (naujos saugomos teritorijos, turizmo išteklių, transporto priemonės), procesai (didės unikalios ar nykstančios gamtos apsauga, investicijos, kuriant ekologiškesnius ir pažangesnius transporto būdus, taršos mažinimas) ir reiškiniai (kelionių tikslų ir kryptių pokyčiai, žaliasis kursas, kaip paskata kelionėms iš kitų žemynų).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	2	Problema analizuojama, pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą (griežtės reikalavimai, keisis kelionių tikslai ir kryptys, tvaresnės transporto priemonės keis žmonių keliavimo įpročius), grindžiamą tinkamais argumentais ar pavyzdžiais (Europos miestai pritrauktų daugiau turistų, sumažinus taršą), Lietuvos ir (ar) pasaulio aktualijomis (Japonijos greitieji traukiniai – turizmo išteklius).
	1–3	3	Analizuojant atskiras Europos žaliojo kurso strategijas, pateikiamas tiek teigiamas, tiek neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių bei reiškinių vertinimas (pvz., saugomų teritorijų steigimas ne tik padės išsaugoti / atkurti gamtinį ir kultūrinį kraštovaizdį, taps turistų

			traukos objektu, bet griežtesni gamtos saugos reikalavimai gali apriboti turistinių objektų lankymą). Aiškiai pateikiamas kritiškas problemų ir jų sprendimų vertinimas (pvz., tvarumo propagavimo poveikis turizmo plėtrai).
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	2	Apibendrinimas susijęs su probleminiu klausimu ir paremtas rašinyje išdėstytais argumentais.
Iš viso	15	15	

Mokinio darbas nr. 3

Turizmo sektorius yra vienas iš sektorių, kuris sudaro pasaulio ekonomiką. Jis apima visas įmones, kurios yra tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su turizmu. O Europos žaliasis kursas yra Europos Sąjungos strategija, skirta kovoti su klimato kaita, skatinti tvarų ekonomikos augimą ir apsaugoti aplinką. Šioje ese nagrinėsiu ar turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso. Esė remsiuosi Europos žaliojo kurso tikslais ir juos bandysiu sulygtinti su turizmo sektoriumi. Manau, kad turizmo sektorius ir žaliasis kursas yra tarpusavyje priklausomi ir teikia abipusę naudą.

Pirma, vienas iš pagrindinių Europos žaliojo kurso tikslų yra švarios energijos skatinimas. Šis tikslas atitinka turizmo sektoriaus poreikį mažinti anglies dioksido pėdsaką. Turizmas dažnai susijęs su transportu ir apgyvendinimu, o abiem atvejais sunaudojama daug energijos. Taigi, naudodama švaresnius energijos šaltinius, turizmo pramonė gali sumažinti savo poveikį aplinkai ir ilgainiui tapti tvaresnė.

Dar vienas svarbus žaliojo kurso tikslas yra gamtos apsauga. Turizmas priklauso nuo natūralių lankytinų vietų, nuo nepaliestų kraštovaizdžių iki laukinės gamtos. Tačiau pats turizmas gali kelti pavojų šiai aplinkai. Bandydamas laikytis Žaliojo kurso tikslo saugoti gamtą, turizmo sektorius gali užtikrinti, kad vietovės, nuo kurių jis priklauso, išliktų nepažeistos ir klestinčios, kad jomis galėtų mėgautis ateities kartos. Taigi, apibendrinant galima teigti, kad turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso tikslų, nes šie tikslai gali padėti sukurti tvarų, ekologiškesnį ir ekonomiškai gyvybingą turizmo sektorių.

Tačiau, nors Žaliasis kursas yra nukreiptas į aplinkos apsaugą ir tvarumą jis gali turėti tam tikrų neigiamų poveikių turizmo sektoriui. Gali pakilti vežimo ir kelionės išlaidos, nes Žaliasis kursas gali reikalauti griežtesnių taršos normų automobiliams ir aviacijai. Tai gali padidinti kuro kainas ir pabranginti keliones, taigi turistai būtų mažiau linkę keliauti į tolimas vietas. Taip pat, siekiant išsaugoti gamtinius resursus ir jų tvarumą, gali būti įvesti ribojimai dėl lankytojų skaičiaus ir veiklų gamtinėse vietose. Tai gali sumažinti turistų srautus į tam tikras gamtines zonas, kurios iki tol buvo populiarūs turistiniai objektai. Galiausiai, siekiant atitikti žaliojo kurso tikslus, turizmo įmonės gali privalėti investuoti didelius pinigus į tvarius projektus ir infrastruktūrą, pavyzdžiui, energijos taupymo sprendimus. Šios investicijos gali padidinti verslo sąnaudas ir turėti įtakos pelningumui. Taigi, apibendrinant galima teigti, kad nors žaliasis kursas ir gali teikti abipusę naudą, tačiau siekiant įgyvendinti jo tikslus gali būti daugiau apribojimų, išlaidų, kurie kenktų turizmo sektoriui.

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad turizmo sektorius gali būti priklausomas nuo Europos žaliojo kurso. Tikslai, kaip švarios energijos skatinimas ir gamtos apsauga, gali padėti turizmo sektoriui tapti tvariu, ekologišku ir ekonomiškai gyvybingu. Tačiau šie tikslai taip pat gali sukelti iššūkius, tokius kaip didėjančios vežimo išlaidos ir gamtos vietų apribojimai. Svarbiausia yra

subalansuoti abiejų pusių interesus ir siekti bendro tikslo – sukurti tvarų, aplinkai draugišką turizmo sektorių, kuris būtų naudingas tiek ekonomikai, tiek aplinkai, tiek visuomenei. (440 ž.)

Įvertinimas – pagrindinis lygis: 11 taškų

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas bei apibendrinimas pagrįstai susieti su analizuojamo klausimo kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas. Aiškiai suformuluota bei su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu susijusi įvestis. Argumentais pagrįstas, į pastraipas suskirstytas atsakymo tekstas. Išsamus ir argumentais pagrįstas apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	1	Tekste per mažai tinkamų geografijos terminų (turizmo sektorius, transportas, apgyvendinimas) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (Europos žaliojo kursas, anglies dioksido pėdsakas), fundamentalių geografijos žinių (kraštovaizdis). Yra netiksliai vartojamų terminų (turizmo pramonė).
	1–2	2	Iš dalies tinkamai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai procesai (Žaliojo kursas didins kelionių kainas, ribos turistų srautus, pareikalaus didesnių investicijų) ir reiškiniai (švaresni turizmo energijos ištekliai gali sumažinti poveikį aplinkai), tačiau netiksliai suprantami geografijos terminų ryšiai su analizuojama problema (turizmas priklausomas nuo nepaliesių kraštovaizdžių).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama, pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą, grindžiamą tinkamais argumentais (Žaliojo kursas kelia didesnius reikalavimus transportui, todėl kils degalų kainos ir brangs kelionės. Didėsi gamtos apsaugos reikalavimai ribos turistų kiekį ir veiklų pobūdį). Trūksta pavyzdžių ar aktualijų.
	1–3	2	Problema analizuojama dviem aspektais (švaresni energijos ir gamtos apsaugos). Pateiktas teigiamas (Žaliojo kursas paskatins tvarų turizmą, sumažins jo poveikį aplinkai) ir neigiamas (dėl Žaliojo kurso gali brangti kelionės, gali būti ribojami turistų srautai, veiklų įvairovė) Europos žaliojo kurso šių strategijų poveikio turizmui vertinimas, nurodant jų ryšius su visuomeniniais procesais ir reiškiniais.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Apibendrinimas susijęs su probleminiu klausimu ir paremtas rašinyje išdėstytais argumentais.
Iš viso	15	11	

Mokinio darbas nr. 4

Europos žaliasis kursas yra politinė strategija, kurią Europos Sąjunga įgyvendina siekdama skatinti ekologinį pokytį ir spręsti klimato kaitos bei aplinkos problemas, su kuriomis Europa susiduria. Ši iniciatyva skirta įveikti ekologinius iššūkius Europoje. Turizmo sektorius yra priklausomas nuo turistų, valstybės tvarkos, konkurencijos, infrastruktūros bei kitų veiksnių. Mano nuomone, turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso, nes dauguma jo tikslų apima visus gyventojus, verslus, tačiau ar analizuodami darnaus turizmo, Žaliojo rakto programą, Europos Žaliojo kurso tikslų integravimo į šalies veiklą pavyzdžius galime teigti, jog turizmo sektorius priklauso nuo Europos žaliojo kurso?

Pirma, Europos žaliojo kursas yra nukreiptas į tvarų ekonomikos augimą ir aplinkos apsaugą. Tai apima gamtos tausojimą, švarios energijos populiarinimą, investicijas į tvaresnį ir pažangesnį judumą, taršos šalinimas ir kt. Visa tai turi didelį poveikį turizmo sektoriui. Darnaus turizmas apima beveik visus Europos Žaliojo kurso tikslus, o tai skatina darnų vystymąsi, kuriam turizmo sektorius gali ir padėti. Pavyzdžiui, Žaliojo rakto programą atitinkantys viešbučiai Lietuvoje yra vieni iš geriausių, pelningiausių bei populiariausių turistams. Taigi iš šio pavyzdžio galime matyti, jog darnus turizmas, Žaliojo rakto programa gali būti ne tik tvaresni ir pelningesni, tačiau ir skatinti darnų Europos Žaliojo kurso vystymąsi.

Antra, turizmo sektorius ir šalys taip pat turi vadovautis Europos Žaliojo kurso tikslais ir juos bandyti įgyvendinti. Gamtos tausojimas, švarios energijos populiarinimas, investicijos į tvaresnį ir pažangesnį judumą, taršos šalinimas bei kiti tikslai priklauso ir nuo turizmo sektoriaus. Tai puikiai parodo pavyzdys Olandijoje, kaip gali būti išnaudojamos gamtai draugiškos transporto priemonės – dviračiai. Puiki infrastruktūra turistams pajusti miesto dvasių, pamatyti objektus, gidams greičiau ir efektyviau lankytojus supažindinti su paveldu. Taigi, šis pavyzdys rodo, jog Olandija puikiai išplėtojo aplinkai draugiškas transporto priemones, taip rodydami pavyzdį, jog turizmo sektorius gali priklausyti ir integruotis į Žaliojo kurso programą.

Kita vertus, Europos žaliojo kurso tikslai gali turėti neigiamą poveikį turizmo sektoriui. Nepaisant didesnio pelno tvariems viešbučiams, žmonėms gali padidėti kelionių ir viešbučių išlaidos dėl griežtų aplinkosaugos reikalavimų ir taršos mažinimo priemonių diegimo. Šis aspektas gali padaryti keliones brangesnes, o tai gali poveikį turistų srautams. Be to, didėjant reikalavimams aplinkos apsaugai, kai kurie turizmo sektoriaus dalykai, tokie kaip aviacija, gali susidurti su didesniais apribojimais, kurie gali turėti įtakos pasiūlai ir paklausai. Taigi, Europos Žaliasis kursas gali turėti neigiamos įtakos turistams bei paslaugų tiekėjams, nes didėja kainos ir kokybės santykis.

Apibendrinama galėčiau teigti, jog turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos Žaliojo kurso programos, tačiau tai gali turėti ir neigiamą poveikį. Tokie pavyzdžiai kaip darnus turizmas, Žaliojo rakto programa, Europos Žaliojo kurso tikslų integravimas į šalies veiklą, rodo, kad Europos žaliojo kurso programa priklauso nuo turizmo sektoriaus, bet apribojimai po COVID-19 pandemijos rodo, jog turizmas gali pabrangti bei išaugti viešbučių išlaidymas. Taigi, manau, kad net ir komplikauta situacija turistams, viešbučiams ir kitiems turizmo sektoriui priklausantiems įmonėms ar asmenims, ateityje nesutrukdys integruotis ir visiškai išpildyti Europos žaliojo kurso programos. (460 ž.)

Įvertinimas – pagrindinis lygis: 11 taškų

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas bei apibendrinimas pagrįstai susieti su analizuojamo klausimo kontekstu. Tačiau trūksta logikos, pagrindžiant savo nuomonę.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Tinkama argumentuoto teksto struktūra. Aiškiai suformuluota ir su analizuojamu klausimu susijusi įvestis. Argumentais pagrįstas atsakymo tekstas suskirstytas į pastraipas. Yra autoriaus nuomonę atspindintis apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	1	Vartojama geografijos terminologija (turizmo sektorius, infrastruktūra) ir su nagrinėjama tema susijusios dalykinės sąvokos (darnus turizmas, Žaliojo rakto programa, Europos žaliasis kursas), tikslingai taikomos fundamentalios geografijos žinios (klimato kaita). Tačiau netinkamai atskleista dalykinių sąvokų esmė.
	1–2	1	Iš dalies tinkamai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai procesai ir reiškiniai, tačiau netiksliai suprantami dalykinių sąvokų ryšiai su analizuojama problema.
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama, pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą. Tačiau ne visada paremta pagrįstais (nepakankamai pagrįstas Žaliojo rakto programos viešbučių pelningumas) ar teisingais (dviračių populiarumas yra Nyderlandų bruožas, o ne tik Olandijos) pavyzdžiais.
	1–3	3	Problema analizuojama dviem aspektais (darnaus turizmo ir pažangesnio judumo). Pateikti teigiami ir neigiami Europos žaliojo kurso poveikio turizmui aspektai, nurodant jų ryšius su visuomeniniais procesais ir reiškiniais. Pateikiama nuomonių įvairovė ir galimi požiūrio analizuojamu klausimu prieštaravimai, kritiškas problemų ir jų sprendimų vertinimas.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Suformuluotas, tačiau nepakankamai argumentuotu tekstu pagrįstas apibendrinimas, iš dalies prieštaraujantis tekste pateiktiems faktams (Europos žaliojo kurso programa priklauso nuo turizmo sektoriaus).
Iš viso	15	11	

Mokinio darbas nr. 5

Europos žaliasis kursas – tai tvarios ekonomikos augimo strategija, kuria iki 2050 metų siekiama, jog Europa taptų pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu. Šia politika tikimasi šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki nulio ir atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių vartojimo. Projektas yra susijęs ne tik su bioproductiniu ūkiu ir pramone, bet taip pat ir viena svarbiausių paslaugų sektoriaus šakų – turizmu. Mano nuomone, net penki žaliojo kurso tikslai stipriai įtakoja turizmą, tad juos ir norėčiau aptarti.

Švrios energijos populiarinimas yra tiesiogiai susijęs su energetikos sektoriumi, be kurio sukurti turizmą būtų neįmanoma. Turistų apgyvendinimui viešbučiuose, aptarnavimui restoranuose ir kavinėse, kokybiškam poilsiui tokiose rekreacijos vietose kaip sporto salės, kino teatrai, muziejai, – visur reikalinga elektros energija. Šiuo metu didžiausias viso Europos Sąjungoje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis susidaro dėl energijos gamybos ir naudojimo. Todėl iš atsinaujinančių energijos šaltinių (vėjo, saulės, vandens) gaminamos energijos populiarinimas padėtų plėtoti tvaresnį turizmą.

Siekis sukurti ekologiškesnę pramonę, investicijos į tvaresnį ir pažangesnį judumą taip pat yra neatsiejama turizmo dalis. Kruopščiai turizmui puoselėjamos infrastruktūros (kaip apgyvendinimo vietos) detalės, suvenyrai, maisto pakuotės, higienos reikmenys yra kuriami pramonėje ir aprūpina turistus komfortu. O kadangi turizmas – išvykos pramoginiu ar pažintiniu tikslu – yra neatsiejamas su lokacijos keitimu, tai investavimas į švaresnį ir pažangesnį judumą kaip elektrines transporto priemones yra ekologiško turizmo pamatas. Taigi švaresnė pramonė ir judumo paslaugos padeda įgyvendinti ekologiškesnį turizmą.

Gamtos tausojimas ir taršos šalinimas yra būtina norint pritraukti turistus naudotis turizmo paslaugomis ir grįžti iš jų patenkinus savo lūkesčius. Ne paslaptis, kad daug gražiausių pasaulio vietovių buvo nuniokotos neatsakingo turizmo. Pavyzdžiui, antra pagal populiarumą kruizinių laivų kryptis yra Karibų jūros regionas. Tačiau joje plaukiantys laivai pakelia vandens temperatūrą ir tai naikina koralus. Taip pat Everesto viršukalnėje surinkta milžiniškas šiukšlių kiekis, nors į ją buvo įkopti tik apie 7 tūkstančiai alpinistų. Tad, dėl turizmo sukeltos taršos nyksta unikali gyvūnija ir augalija ir žaliojo kurso programa padėtų tai sustabdyti ir išsaugoti Žemės bioįvairovę.

Taigi apibendrinant, turizmo sektorius yra tiesiogiai priklausomas nuo Europos žaliojo kurso strategijos, nes juos sieja tiek švrios energetikos ir pramonės reformos, tiek tvaresnio judumo įgyvendinimas. Nors gamtos saugojimas ir taršos mažinimas gali pritraukti daugiau keliautojų ir yra ekonomiškai pelningas, svarbiausia yra išsaugoti mūsų planetą su visais jos resursais ir unikalumu ateities kartoms tokią, kokią patys ją gavome. (375 ž.)

Įvertinimas – pagrindinis lygis: 13 taškų

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas ir apibendrinimas pagrįstai susieti tarpusavyje bei su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas. Aiškiai suformuluota bei su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu susijusi įvestis. Argumentais pagrįstas, logiškai interpretuotas, į pastraipas suskirstytas atsakymo tekstas. Išsamus ir argumentais pagrįstas apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos;	1–2	2	Tinkamai vartojama geografijos terminologija (bioprodukcinis ūkis, pramonė, turizmas, energetika, infrastruktūra) ir su nagrinėjama tema susijusios dalykinės sąvokos (atsinaujinantys energijos ištekliai, Europos žaliasis kursas), pritaikytos

3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas			fundamentalios geografijos žinios (šiltnamio efektas, bioįvairovė), aiškiai pateikta apie Europos žaliojo kurso poveikį turizmui.
	1–2	2	Geografiškai teisingai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai (nedidelis turistų kiekis stipriai teršia Everesto aplinką), procesai (šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį lemia energijos gamyba) ir reiškiniai (dėl turizmo taršos nyksta gyvūnija ir augalija).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama, pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą, grindžiamą tinkamais argumentais (švaresnė pramonė ir judumo paslaugos skatina ekologiškesnį turizmą) ir pavyzdžiais (Everesto taršos problemos). Tačiau abejotinas pavyzdys apie kruizinių laivų šiluminį poveikį koralams.
	1–3	2	Problema analizuojama trimis aspektais, pateikiant tik teigiamą gamtinių ir visuomeninių įvykių bei reiškinių vertinimą (Europos žaliojo kursas per tvarų turizmą padėtų išsaugoti bioįvairovę, atsinaujinančių energijos išteklių gaminamos energijos populiarinimas padėtų plėtoti tvaresnį turizmą). Aiškiai pateikiamas kritiškas problemų ir jų sprendimų vertinimas (pvz., tvarumo propagavimo poveikis turizmo plėtrai).
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	2	Apibendrinimas susijęs su probleminiu klausimu ir paremtas rašinyje išdėstytais argumentais.
Iš viso	15	13	

Mokinio darbas nr. 6

Turizmas – tai aktyvus poilsis, skirstomas į daugelį atšakų: poilsinis, pažintinis, sportinis ar religinis. Šios veiklos pobūdį dažnai lemia pajamos, fizinė būklė, amžius, profesija, net interesai. Tačiau visais laikais turizmui įtaką darė ne tik patys keliautojai, pasirinkę keliauti, bet ir valstybės įstatymai, kontinentinės nuostatos ar kitų organizacijų įsakymai. Vienas to pavyzdžių – Europos žaliojo kursas.

Visų pirma – kas yra žaliojo kursas? Tai yra Europos Komisijos politinių iniciatyvų rinkinys, kurio pagrindinis tikslas – 2050 m. Europos Sąjungą padaryti neutralią klimatui. Šio užmojo sudedamosios dalys sudaro gana nemažą sąrašą. Pasistengsiu kiekvieną jų kiek plačiau paaiškinti ir įvardinti, ar turizmas gali būti priklausomas nuo būtent šio siekio, ar ne:

a) Gamtos tausojimas bei taršos šalinimas: siekiama sumažinti tiek pramoninę – cheminę, tiek buitinę taršą. Matyt galima būtų pavadinti natūraliu fenomenu tai, kad keliauti po šiukšlynus niekas nesiveržia, tad mažesnė oro, miškų, gatvių, garso ar net šviesos mieste tarša gali žymiai paveikti turistų kelionių kryptis, tiksliau, jas pritraukti.

b) Klimato paktas ir klimato teisės aktas bei visiems teisingos pertvarkos užtikrinimas: teisybė yra viena iš labiausiai siektinų įgyti dorybių. Siekis ją įtvirtinti visur ir visada, elgtis taip, kad būtum išgirstas ir galėtum pasisakyti, išties sukelia palankių jausmų. Galų gale, ten, kur neišskiriami valstybės tarnautojai nuo gyventojų, turtingieji nuo vargšų yra daug lengviau keliauti, susivokti kur kokie įstatymai galioja. Na, o be aktų bei paktų visiems galiotų skirtingos taisyklės, o tai sukeltų chaosą ne tik vietiniams, bet ir turistams.

c) Lyderystė visame pasaulyje skatinant žaliuosius pokyčius bei žaliųjų projektų finansavimas: siekiama ne tik žodžiu skatinti išpildyti Europos Sąjungos svajones, bet ir fiziškai padėti tai padaryti. Juk lengva leptelti „dirbk, bandyk, eksperimentuok“, tačiau šiame kapitalistiniame pasaulyje pinigai diktuoja sąlygas. Be jų – žmogus yra beveik neveiklus ir neturi jokių galimybių stengtis keisti savo darbo pobūdį, jį tobulinti. Tiesą sakant, netikiu, kad tai ženkliai pakeistų nusistovėjusias turizmo tendencijas, nes ne visi keliautojai domisi žaliaisiais projektais.

d) Švarios energijos populiarinimas bei efektyviai energiją vartojantys namų ūkiai: siekiama sumažinti visą vakarą „fone“ įjungtų televizijos, radijo laidų, priminti užgesinti šviesą, išeinant iš kambario, vasarą vėdinant patalpas uždaryti langus, kaip ir žiemą šildant. Atsirado net tokia galimybė kaupti energiją vadinamaisiais energijos kaupikliais, tad kodėl gi nepasinaudojus šia galimybe? Kaupikliai pritaikomi dažniausiai būtent švariosios energetikos grandžiai – saulės elektrinėms (ypatingai populiariu privačiuose gyvenamuose namuose). Tačiau turizmas į tai neatsižvelgs, nes keliautojai dažniausiai siekia pailsėti, o ne sutaupyti „kitų pinigų“, išsinuomoto buto energiją ar vandenį.

Šie siekiai, mano nuomone, yra pagrindiniai, tačiau taip pat kalbama ir apie strategiją „Nuo ūkio iki stalo“, skatinančią mažesnę CO₂ pėdsaką transportuojant prekes, investicijas į tvaresnę ir pažangesnę judumą (elektrinės važiavimo priemonės) bei siekį kurti ekologiškesnę pramonę.

Taigi, aišku yra viena – turizmą gali itin paveikti tokios iniciatyvos, kaip Europos žaliasis kursas. Gali pakisti ne tik turistų pamėgtos kelionių kryptys, bet net ir siūlomos paslaugos (elektrinės transporto priemonės, vandeniliu varomas taksi be vairuotojo). Išlieka tik vienas klausimas – kada tai bus pasiekta ir ar ilgai dar reikės laukti, kol įvyks šie pokyčiai? (475 ž.)

Įvertinimas – patenkinamas lygis: 7 taškai

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	1	Iš dalies suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas iš dalies susiję su turizmo bei Europos žaliojo kurso kontekstu, tačiau ne visai dera tarpusavyje, fragmentiški.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	1	Argumentuoto teksto struktūroje trūksta aiškumo. Neaiškiai suformuluota, iš dalies su turizmo bei Europos žaliojo kurso kontekstu susijusi įvestis. Atsakymo tekste pateikta probleminio klausimo analizė, tačiau ji paviršutiniška (tarša gali paveikti kelionių kryptis), tendencinga (be pinigų žmogus neveiklus), kai kur trūksta argumentų, dauguma deklaratyvūs (švari energija nedomina keliautojų).
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių,	1–2	1	Nepakankamai vartojama geografijos terminų (turizmas) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (Europos žaliasis kursas, CO ₂ pėdsakas, švari energetika). Nėra fundamentalių geografijos žinių, tačiau iš dalies tinkamai geografiniam kontekstui pritaikyti bendresni terminai (pvz., klimato paktas, klimato teisės,

procesų bei reiškinių interpretavimas			lyderystė, valstybės tarnautojai) bei suprantamas jų kontekstas.
	1–2	1	Ne visada teisingai geografiškai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai (pvz., „Tačiau visais laikais turizmui įtaką darė ne tik patys keliautojai, pasirinkę keliauti, bet ir valstybės įstatymai, kontinentinės nuostatos ar kitų organizacijų įsakymai.“; „Juk lengva leptelti „dirbk, bandyk, eksperimentuok“, tačiau šiame kapitalistiniame pasaulyje pinigai diktuoja sąlygas.“), procesai ir reiškiniai, netiksliai suprantami jų ryšiai su turizmo bei Europos žaliojo kurso kontekstu.
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama, iš dalies pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą, išskiriant keturias tezes: gamtos tausojimas bei taršos šalinimas; klimato paktas ir klimato teisės aktas bei visiems teisingos pertvarkos užtikrinimas; lyderystė visame pasaulyje skatinant žaliuosius pokyčius bei žaliųjų projektų finansavimas; švarios energijos populiarinimas bei efektyviai energiją vartojantys namų ūkiai. Išskirtos tezės grindžiamos ne visada teisingais argumentais, nėra pavyzdžių ir pasaulio aktualijų.
	1–3	1	Iš dalies atskleistas probleminis klausimas, trūksta analitinio aiškinimo. Analizuojamos kelios Europos žaliojo kurso strategijos, tačiau jos nesusietos su įgyvendinimo galimybėmis ES. Probleminio klausimo supratimas daugiausia atskleidžiamas, neigiamai kritiškai vertinant gamtinius ir visuomeninius įvykius, procesus ar reiškinius. Priežasties ir pasekmės vertinimas ne visada grindžiamas tinkamais argumentais, trūksta nuomonių įvairovės.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Apibendrinime pateikta išvada, tačiau ji tik iš dalies susijusi su probleminiu klausimu. Išvada yra autoriaus nuomonė, nepagrįsta argumentais, kad turizmą gali itin paveikti tokios iniciatyvos, kaip Europos žaliasis kursas.
Iš viso	15	7	

Mokinio darbas nr. 7

Turizmas yra viena iš labiausiai plėtojamų ir greičiausiai augančių pajamų sferos šakų. Turizmas kuria daug darbo vietų, leidžia silpnesnėms šalims gauti pajamų, tačiau turizmas taip pat turi neigiamą poveikį mūsų žemei, ekologiškumui. Taigi, ar turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso?

Visų pirma, turizmas gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso dėl jo siekio tausoti gamtą. Gamta mūsų žemei yra ypatingai svarbi ir reikalinga, todėl ją reikia saugoti ir branginti. Deja, turizmo sektorius turi neigiamą poveikį gamtai. Dėl turizmo vietovių, viešbučių statymo yra kertami miškai, griauamas šalių kraštovaizdis. Turizmui plėtoti taip pat reikia daug gamtos

išteklų. Taigi Europos žaliasis kursas gali paveikti turizmą dėl gamtos tausojimo ir išsaugojimo siekių.

Visų antra, turizmo sektorius gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso dėl jo taršos šalinimo tikslo. Dėl neatsakingų turistų ir nesąžiningų turizmo plėtotojų ši pajamų sferos šaka sukelia ypatingai daug taršos aplinkai. Tai reiškia, jog turizmas gali stipriai priklausyti nuo Europos žaliojo tikslo siekio mažinti taršą, nes šis sektorius sukelia pakankamai daug taršos.

Taigi, turizmo sektorius stipriai priklauso nuo Europos žaliojo kurso dėl taršos šalinimo, gamtos tausojimo bei kitų siekių. Teisingai sprendžiant šias problemas, įmanoma paversti mūsų žemę ekologiškesnę ir švaresnę, žymiai nepakenkiant turizmo sektoriui. (193 ž.)

Įvertinimas – patenkinamas lygis: 9 taškai

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	2	Iš dalies suprasta probleminio klausimo esmė. Įvestis, atsakymo tekstas ar apibendrinimas iš dalies pagrįstai susieti tarpusavyje bei su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu. Tačiau įvestis ir apibendrinimas suformuluoti paviršutiniškai.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	1	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas. Suformuluota ir su turizmo bei Europos žaliojo kurso kontekstu susijusi įvestis. Atsakymo tekste vienpusiška probleminio klausimo analizė, trūksta argumentų. Neišsamus, nepakankamai pagrįstas apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	1	Tekste mažai tinkamų geografijos terminų (turizmo sektorius, gamtos ištekliai) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (Europos žaliasis kursas), fundamentalių geografijos žinių (kraštovaizdis). Tekste yra neaiškių teiginių (gamta Žemei ypatingai svarbi ir reikalinga, griaunamas šalių kraštovaizdis).
	1–2	1	Iš dalies teisingai interpretuojami gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai, procesai ir reiškiniai, tačiau netiksliai suprantami jų tarpusavio ryšiai (turizmui reikia daug gamtos išteklių, dėl to Žaliasis kursas gali paskatinti turizmą tausoti gamtą).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama, iš dalies pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą, grindžiamą tinkamais argumentais (turizmas kuria daug darbo vietų, didina silpnųjų valstybių pajamas). Tačiau trūksta pavyzdžių ar aktualijų.
	1–3	2	Problema analizuojama dviem aspektais, akcentuojant neigiamą turizmo poveikį gamtiniais ir visuomeniniams reiškiniais ir procesams (turizmas turi neigiamą poveikį ekologiškumui, gamtai, turizmas ypatingai teršia aplinką). Nėra kritiško problemų ir jų sprendimų vertinimo.

5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Apibendrinimas susijęs su probleminiu klausimu ir paremtas rašinyje išdėstytais argumentais, tačiau paviršutiniškas.
Iš viso	15	9	

Mokinio darbas nr. 8

Mano manymu Europos žaliasis kursas gali padėti ar skatinti turizmo sektoriaus plėtojimą ar skatinti turizmo sektoriaus plėtojimą ir veiklą. Turizmo sektorius glaudai susijęs su gamta, už kurią atsakingas Europos žaliasis kursas.

Investavimas į tvaresnę ir pažangesnę judumą gali reikšti naujesnes transporto priemones, viešąjį transportą ar lengvai pasiekiamus objektus. Turizmui tai padėtų pritraukti turistų, nes viską pasiekti būtų galima lengviau, patogiau ir sparčiau. Už naujesnį transportą reiktų daugiau finansų, todėl turistai yra puikus taikynys. Jie ne tik padėtų naujesniam transportui atsipirkti, bet ir privestų tą valstybę ar vietovę arčiau Europos žaliojo kurso tikslų.

Tarša yra globalinė problema ir turistai dažnai palieka lankymo vietas suterštas ir netvarkytas. Taršos šalinimo tikslas padėtų atsiverti gražioms kraštovaizdžiams, o šie trauktų turistus. Didžiausia problema yra, kad dažniausiai turistai ir yra to kraštovaizdžio teršėjai. Ši globalinė problema yra sprendžiama dėka supratingų, energingų ir pasiryžusių ją spręsti žmonių ir bendrovių. Gaila, bet šis procesas yra lėtas ir labai varginantis, tačiau kuo mažiau taršos, tuo labiau tai traukia turistus lankyti šias vietas.

Vienas Europos žaliojo kurso tikslų yra strategija „nuo ūkio iki stalo“. Šis tikslas taip pat padėtų turizmui, nes daugelis atvykėlių nori ragauti tradicinius patiekalus. Sunkiausia šio tikslo įgyvendinimo dalis yra to maisto gabenimas. Tradiciniai patiekalai galėtų padengti išteklių kainą juos perkant turistams, tačiau problema būtų tarša. Ši strategija taip pat skatina ir turizmą, ir Europos žaliojo kurso tikslų įgyvendinimą.

Galima teigti, kad Europos žaliojo kurso tikslai padeda gyvuoti ir klestėti turizmo sektoriui. Iš turizmo gaunamas pelnas gali padėti šių tikslų įgyvendinimui. (244 ž.)

Įvertinimas – patenkinamas lygis: 9 taškai

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	1	Įvestis, atsakymo tekstas ar apibendrinimas iš dalies pagrįstai susieti tarpusavyje bei su analizuojamo klausimo kontekstu. Tačiau įvestis ir apibendrinimas suformuluoti paviršutiniškai ir nepakankamai susieti su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	2	Atsakymą sudaro visos argumentuoto teksto dalys: įvestis, atsakymo tekstas, apibendrinimas Įvestis, atsakymo tekstas ar apibendrinimas pagrįstai susieti tarpusavyje bei su analizuojamo klausimo kontekstu.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos;	1–2	1	Tekste mažai geografijos terminų (turizmo sektorius) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (Europos žaliasis kursas, strategija „nuo ūkio iki stalo“), fundamentalių geografijos žinių

3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas			(kraštovaizdis, globalinė problema), logiškai ir aiškiai pateikta apie Europos žaliojo kurso poveikį turizmui.
	1–2	1	Iš dalies teisingai interpretuojami geografiniai visuomeniniai įvykiai, procesai ir reiškiniai, tačiau netiksliai suprantami jų ryšiai su analizuojama problema (Už naujesnį transportą reiktų daugiau finansų, todėl turistai yra puikus taikynys. Jie ne tik padėtų naujesniam transportui atsipirkti, bet ir privestų tą valstybę ar vietovę arčiau Europos žaliojo kurso tikslų.).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Problema analizuojama trimis aspektais (tvaresnis judumas, kraštovaizdžio taršos mažinimas ir strategija „nuo ūkio iki stalo“), iš dalies pateikiant priežasties ir pasekmės vertinimą (viešuoju transportu lengviau pasiekti turizmo objektus, turistai yra padidėjusios taršos priežastis). Tačiau trūksta detalesnės analizės, pavyzdžių ir aktualijų.
	1–3	2	Problema analizuojama trimis aspektais (tvaresnis judumas, kraštovaizdžio taršos mažinimas ir strategija „nuo ūkio iki stalo“). Tačiau pateikiamas vienpusiškas analizuojamo aspekto ir gamtinių bei visuomeninių įvykių, procesų ir reiškinių tarpusavio sąveikos vertinimas, trūksta kritiško problemų vertinimo.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	1	Apibendrinime pateikti teiginiai, tik iš dalies susiję su probleminiu klausimu ir rašinio tekstu.
Iš viso	15	9	

Mokinio darbas nr. 9

Pasaulio šalims vis labiau besirūpinant planetos likimu, atsiranda naujų projektų, kurių tikslas stabdyti klimato atšilimą. Vienas jų – Europos žaliasis kursas, skatinanti ekologiškesnę pramonę, švaresnę energiją ir kitus žaliuosius pokyčius, ir jis paveiks ne vieną ūkio sektorių, taip pat ir turizmo.

Europos žaliojo kurso projektas gali įvairiapusiskai paveikti Europos šalių turizmą. Keliami reikalavimai valstybėms (švarios energijos naudojimas, gamtos tausojimas ir t. t.) gali paskatinti neišvengiamus pokyčius turizmo sektoriuje. Taršos šalinimas, švarios energijos naudojimas, žaliųjų pokyčių įvedimas pakeis kaip vykdomas turizmas, t. y., keisis transporto pasirinkimas į žalesnį, viešbučiai ir turistų traukos centrai turės naudoti švaresnę energiją, veiklą vykdyti ekologiškiau. Vystomas Europos žaliojo kurso projektas taip pat paskatins daugiau ekologiškojo turizmo ir tai nulems tolimesnę šio tipo turizmo raidą. Šie pokyčiai teigiamai paveiks klimato kaitą, ją stabdys. Turizmą padarius žalesniu, įvyks rimtų pokyčių, nes tai plačiai išvystytas paslaugų sektorius daugumoje šalių, kuris sugeneruoja daug pelno. Tačiau tokie Europos žaliojo kurso sukelti pokyčiai gali turėti ir neigiamų padarinių. Ne visos šalys turi vienodas galimybes, todėl vystančios žaliąjį turizmą valstybės bus paliktos nuošalyje, gali sumažėti turistų srautai, o kitose šalyse, atvirkščiai, padidėti, taip sukeliant disbalansą.

Apibendrinama galiu teigti, kad Europos žaliasis kursas tikrai turės poveikį turizmui. Įvedamos reformos skatinančios ekologiškesnę veiklą transformuos esantį turizmą ir kartu turistų požiūrį. Tai, žinoma, turės teigiamą įtaką gamtai ir klimatui, tačiau gali neigiamai paveikti kai kurių šalių ekonomiką, o kitų aplinką. (221 ž.)

Įvertinimas – slenkstinis lygis: 6 taškai

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	1	Probleminio klausimo esmė suprasta abstrakčiai. Įvestis, atsakymo tekstas ar apibendrinimas susiję tarpusavyje, Europos žaliasis kursas suprantamas, kaip vienas iš „planetos gilėjimo“ projektų.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	1	Yra pagrindinės argumentuoto teksto struktūros dalys. Tačiau atsakymo tekste neišplėtotą probleminio klausimo analizę, trūksta argumentų ar netinkamos jų interpretacijos.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	1	Tekste mažai geografijos terminų (turizmas,) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (gamtos tausojimas), paviršutiniškai pritaikomos dalykinės geografijos žinios.
	1–2	1	Pateikiamas labai apibendrintas aprašymas, iš dalies tinkamas žinių taikymas. Ne visada tikslingai vartojami geografijos terminai ir dalykinės sąvokos, netiksliai taikomos fundamentalios geografijos žinios (vykdomas turizmas).
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	1	Netinkamas probleminio klausimo argumentavimas. Problemos analizė nepagrįsta priežasties ir pasekmės vertinimu. Trūksta argumentų, pavyzdžių ir Europos Sąjungos ar Lietuvos aktualijų.
	1–3	1	Problema analizuojama labai paviršutiniškai ir abstrakčiai (turizmą padarius žalesniu, įvyks rimtų pokyčių, nes tai plačiai išvystytas paslaugų sektorius daugumoje šalių, kuris sugeneruoja daug pelno). Jos vertinimas labai abstraktus. Nepateiktas galimas neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas. Nėra kritiško problemų ir jų sprendimų vertinimo.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	0	Išvados bendro pobūdžio, nėra paremtos rašinyje išdėstytais argumentais.
Iš viso	15	6	

Mokinio darbas nr. 10

Turizmas yra viena iš sparčiausiai augančių ir daugiausia pajamų teikiančių paslaugų sferos šakų. Turizmo verslui tenka svarbi vieta pasaulio ekonomikoje. Stipresnėse ekonomiškai šalyse, jis yra labiau išplėtotas nei silpnesnėse. Turizmo plėtrai įtakos gali turėti daugelis dalykų: technologijų pažanga, gerėjanti rinkodara, transporto pažanga. Ar gali turizmo sektorius priklausyti nuo Europos žaliojo kurso?

Pirmiausia, turizmas gali priklausyti nuo Europos žaliojo kurso. Europos žaliasis kursas – planas, kuriuo siekiama sumažinti taršą, tausoti gamtą bei palaikyti švarią energiją ir ekologiškumą žemėje. Kadangi šis planas siekia padidinti atsinaujinančios energijos

naudojimą, tai gali turėti įtakos turizmo sektoriui. Turizmas, kuriame naudojama atsinaujinanti energija, gali tapti dar labiau populiarus. Kai kuriose turizmo srityse gali atsirasti naujų galimybių ir patogumų. Visa tai, priklauso nuo to, kaip šalis įgyvendina šį planą. Taigi, Europos žaliasis kursas gali padaryti nemažą įtaką turizmui.

Apibendrinant šį klausimą, galima teigti, kad Europos žaliasis kursas turi įtakos ir daro poveikį, tiek šalims, kurios stipriai siekia įgyvendinti šį planą, tiek ir tom, kurios silpniau. Taip pat, suteikia naujų galimybių įvairiose turizmo srityse. (164 ž.)

Įvertinimas – slenkstinis lygis: 5 taškai

KOMENTARAS

Kriterijus	Taškai	Surinkta taškų	Komentaras
1. Probleminio klausimo supratimas	1–2	1	Probleminio klausimo esmė suprasta labai paviršutiniškai. Įvestis, atsakymo tekstas ar apibendrinimas susiję tarpusavyje, tačiau mažai susiję su turizmo ir Europos žaliojo kurso kontekstu.
2. Argumentuoto teksto struktūra	1–2	1	Yra pagrindinės argumentuoto teksto struktūros dalys. Tačiau neaiškiai suformuluota, beveik su turizmo ir Europos žaliojo kurso tarpusavio ryšiais nesusijusi įvestis. Atsakymo tekste neišplėta probleminio klausimo analizė, trūksta argumentų. Neišsamus, nepakankamai pagrįstas apibendrinimas.
3. Žinios ir jų taikymas: 3.1. terminologija ir dalykinės sąvokos; 3.2. gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių interpretavimas	1–2	1	Tekste mažai geografijos terminų (turizmas) ir su nagrinėjama tema susijusių dalykinių sąvokų (Europos žaliasis kursas), paviršutiniškai pritaikomos dalykinės geografijos žinios.
	1–2	1	Gamtiniai ir visuomeniniai įvykiai, procesai ir reiškiniai nėra interpretuojami, daroma dalykinių klaidų (pvz., turizmas labiau išplėtotas tik ekonomiškai stipriose šalyse), nesuprantamas jų geografinis kontekstas.
4. Probleminio klausimo argumentavimas: 4.1. problemos analizė, priežasties ir pasekmės vertinimas; 4.2. teigiamas ir neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas	1–2	0	Netinkamas ar neteisingas probleminio klausimo argumentavimas. Problemos analizė nepagrįsta priežasties ir pasekmės vertinimu. Trūksta argumentų, pavyzdžių ir aktualijų.
	1–3	1	Problema analizuojama labai paviršutiniškai. Pateikiamas tik viena Europos žaliojo kurso strategija. Jos vertinimas labai abstraktus ir vienpusiškas. Nepateiktas galimas neigiamas gamtinių ir visuomeninių įvykių, procesų bei reiškinių vertinimas. Nėra kritiško problemų ir jų sprendimų vertinimo.
5. Apibendrinimas arba išvados	1–2	0	Išvados bendro pobūdžio, nėra paremtos rašinyje išdėstytais argumentais ir nesusijusios su probleminiu klausimu.
Iš viso	15	5	